

Szerkesztőség:

II-ik kerület 460. házszám,
 hová a lap szellemi részét
 illető közlemények kü-
 dendők.

Kéziratok vissza nem
 adatnak.

ABONY

Kiadóhivatal:

SZERDAHELYI JÁNOS
 könyvnyomdája, hová az
 előfizetési pénzek, a hirde-
 tések és ezeknek díjai, va-
 lamint a felszólamlások kü-
 dendők.

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI LAP. — MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben házhoz hordva egész évre 4 frt, fél-
 évre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám 8 kr.

Felelős szerkesztő:
 TEMESKÖZY GERZSON.

Főmunkatársak:
 VEVERÁN ISTVÁN. VÉLI MIKSA.
 Kiadótulajdonos: SZERDAHELYI JÁNOS.

Hirdetmények,

nyiltterek, valamint hirdetési díjak, közvetlen a
 kiadóhivatalhoz küldendők. Nyilttér szá 50 kr.

Tisztelt olvasóinkhoz!

Közel két éve, hogy ez a lap itt, a nyomda megnyitásával szép csöndben megindult; mintegy zászló kibontódott e város lakossága érdekeinek szolgálatára, a közművelődés fejlesztésére, társadalmi életünkben az egyetértés utainak egyengetésére, — függetlenül, menten minden befolyásolástól.

Olyan tehetségek, mint Máthé József, Viz Zoltán, tartották kézben a zászlót, őrizték tisztaságát s emelték magasan a demokratikus elvek, a haladás szolgálatában álló eszmék istápolására, kivívására.

Midőn tehát ilyen erős kezekből átveszem a zászlót, teljes tudatában vagyok gyöngeségemnek; nem tagadom, hogy némi kétségek fognak el arra nézve, vajjon megtudok-e felelni mind ama kívánalmaknak, melyek egy lap vezetése körül egy személyhez fűződnek. És midőn erre még is vállalkozom, teszem azon tudatból, hogy ez által a közügynek, e város közérdekének előmozdítására tehetek — habár nagyon csekély mértékben is — szolgálatot.

Annyit azonban ígérhetek, hogy ha eddig igen, ezután még fokozottabb igyekezettel fog e lap a városunk lakosságának

erkölcsi és anyagi érdekei fölött örködni, a kulturális intézmények fejlesztésére irányuló eszmék támogatására szolgálni, azok kivívására közreműködni, a közintézmények létesítésére munkálni, a hazaszeretet lángját élesztetni, a polgári kötelességek és jogok gyakorlását jó és helyes irányban serkenteni s oda hatni, hogy az egyetértés közös és magasztos eszméje lebegjen szüntelenül szemünk előtt a cselekvések mezején.

Erre fogom szentelni minden tudásomat, erőmet; erre fogom fordítani minden időmet, mely más elfoglaltságaimból rendelkezésemre áll.

E lap hasábjai nyitva állanak mindenki számára, kik érdemesnek tartják ezt a közügyek fejlesztésére irányuló eszmék és cselekmények támogatására felhasználni, de el lesz zárva a személyeskedés, a magán dolgok, a nem közérdekű ügyek fölötti áldatlan polemiák elől.

Ezek azok az irányelvek, melyek működésemben vezetni fognak.

Hogy mindazokban szilárdan megállhassak, hogy e cél elérhessem, nem csupán saját elhatározásomra, akaratomra s tehetségemre szoritkozom, hanem bizom

azok támogatásában, kik e lapnál eddig is kiváló tehetséggel és jóakarattal működtek közre.

Bizom ama kiváló egyének jóakarátában és ebben, legfőképen, kik eddig is, minden a közélet terén kifejtett munkásságot önzetlenül s csak a közjó szolgálatára irányították s kik hiszem, hogy jó indulatukat e nehéz vállalkozásom iránt is megtartják és munkálkodásomban — a közjó érdekében — segítségemre lesznek.

Ha e reményemben nem csalódom, ez magában sikert biztosít célomnak és elhatározásomnak; ezzel a tudattal indulok el a vidéki hirlapírás tövises, göröngyös útjára, hogy azon önzetlenül, anyagi érdek ellen szolgálatára nélkül haladjak, csupán azt kérve tisztelt olvasóinktól, hogy tartsák meg e lapot továbbra is szeretetükben.

Temesközy Gerzson,
 szerkesztő.

Október 6.

Minden honfi lélek elborul e gyászos nap emléke fölött.

TÁRCZA.

Emlék-beszéd.

Tartotta Rudnyánszky László, gyulai Gaál Miklós 1848—49. honvéd tábornok sírjánál 1899. évi október 6.-án.

1854. november hó 30.-án mult ki, a 6 évi földalatti helyiségben, nehéz békó és rablánczon elzárt, testében és lelkében megtört, a sok kín, rossz levegő, betegség folytán szeme világától is megfosztott, gyulai Gaál Miklós honvéd tábornok, ki magyar létére még az osztrákoknál is ezredesi rangig vitte fel, mint műszaki ezredes, egész fiatal korában.

A midőn a szabadság lengé szellője még a félholtakat is életre, életkedvre ébresztette, elhagyta, mint igaz magyar az osztrák hadsereget és felajánlotta tudományát, honszerelmét, karját és kardját a magyar honvéd bizottmányoknak.

Mint Arad ostromlója ember felett vitte véghez, a háborúk történetében kevés vezető tábornokba van oly nagy bátorság, elszánt makacsság és oly katonai tudomány, mely vele vetekedhetett, hogy Aradot be nem vehette csupán kis hadserege és kevés ágyújának következménye volt.

A világosi szomorú fegyver letétele után el kellett bujdosnia, mert már Komáromhoz későn érkezett, nem ment ki külföldre, mert még mindig reménykedett, hogy nincs minden elveszve.

Elfogatván Aradra vitetett és ő lett volna a bitó helyett 20 évi várfogságot kapott.

Mivel a nehéz várfogságban betegségtől megtört, szeme világát elveszté, Pestre vitetett a katonai kórházba, ahol a haza sorsa iránt kétségbe esve befejezte martírom életét.

Hozzád jöttünk szeretetünket leróni, hozzád jöttünk a hála, a csodálat szív érzeménnyel, hogy koszorút tegyünk sírodra, melynek minden egyes levele, minden virága legyen köszönet a honfi szívből, a honfi ajkról, hogy közreműködtél a szabadság napjának feljövésén.

Hogy az lenyugodott, eltűnt akkor, a midőn te is szived vérével váltottad volna meg azt, arról nem tehetsz, de nem tehet arról ma 50 éve Aradon a bitófán megölt gróf Leiningen, Knezits, gróf Vécsey, Pöltenberg, Török, Nagy Sándor, Lahner, Damjanich, Aulich, sem Kiss, Dessewffy és Lázár, kiknek szívébe a gyilkos golyó furódott. 896-ban gyökeret vert e szép hazában egy hatalmas lett fa, mely az egekig felnyult, törzse, elágazó galyait, ha meg is tépték a viharok, de ez csak azért történt, hogy a tört helyről még dusabban nőhessenek ki a galyak, ágak s mindig befert a seb, a törzset nem bírta elrágni soha, sem életerejét elvenni a csöndes álnok szű, árnyában milliók pihentek, kiket megvédett vihartól, a nap perzselő hevéből, ellenségtől, mindentől, — de jött egy túlvilági rém, kit a jog, a szabadság, a törvénytörés fogadott zsoldjába, reá ütött nagy viharral, villámmal, álnoksággal a nagy fára, mint héjja a gyors röptű galambra, megfosztotta életető erétől ágaitól és nem hagyott mást csak a villámsújtott törzset, melyet életető erő nélkül széjjel forgácsolhatott most már a szu.

Te nagy fa voltál e magyar hazában, mindig a haza hadserege, de leginkább ilyen voltál 1848—1849-ben, a midőn védelmezted a hont, a

tehetetlen aggot, a nőket, a gyermekeket, táplálad őket, a honszerető sziveket a szabad-á; reményével, védtél urat, pórt, szegényt, gazdagot; mindenkit, ki magyar volt és ógott a honszerelm szabadságának tüzetől, védtél mindent, mi magyar, azokkal szemben, kik mindenét — a szabadságát — akarták a magyartól elvenni.

De jött a túlvilági rém, a pokoli eszme megtestesülése, a poklok zsoldosa, a muszka hadsereg pihent milliója és lecsontította a fát, nem vitézséggel, de ravasz fondorlattal fogván el a vezetőket, a vitéz tábornokokat, elfogta a fa ütőerejét, éltető erejét és nem maradt más, mint a villámsújtotta törzs, a hadsereg, melyet széjjel morzsolt a szu, az osztrák, ki a magyart olyanok közé és olyan helyre vitte rablánczon katonának, hol tilos volt a magyar szó, magyar érzélem, azokat pedig, akik katonának nem váltak be, elzárta az ur Isten szabad ege alól sötét pincékbe, a patkányok, férgek közé, hol legtöbbjét megölte a hazának mostoha sorsa felett, a honfi keserv.

Miért kellett nektek hős fiaknak, lángeszű és lánglelkű vezéreknek meghalnotok — azért, mert szerettétek a hazát, szerettétek a szabadságot, azért, mert védtétek a jogot, a törvényt.

Sok hős, a haza sok nagy fia és vezére vesztette el életét a szabadság, a jog és törvény védelmében, de azok legalább a mikor utolsó sóhajuk az volt „Éljen a haza!” azon boldog érzettel költöztek el jobb hazába, hogy a jog, törvény, szabadság védelmében hullhattak el a harcmezőn, hogy piros vérük hullása volt az az öntöző nedű, melyből a szabadság virága nő majd ki.

A tizenhárom vértanú gyászos halálának félszázados évfordulóján eszünkbe jutott e nemzet minden szenvedése, melyek az elmúlt 1000 év alatt érték.

Lehet-e, szabad-e azokat feledni?

Soha!

Nem lehet hazafi, ki e napon a keblében fakadó keserűséget elfojtani tudná, elnémitani akarná . . .

Elfeledhetné-e a keresztény világ a Megváltó halálát, melyből az örök üdvösség származott?

Elfeledheti-e a magyar az aradi gyásznapot, melyen 13 hős halálával pecsételte meg e hon szabadságát, eljövendő nagyságát.

Gyász-ünnepe ez nemcsak a magyaroknak, de mindenkinek a világon, kinek lelkében a szabadság utáni vágyak csak egy szikrája is csillog!

E napon gyászünnepet tartott Abony város közönsége is, leróván a kegyeletes emlékezés adóját szabadságharcunk hősei emlékeinek.

Reggel 8 órakor zsúfolásig megtelt a róm. kath. templom gyászoló közönséggel, ott voltak az összes egyletek zászlóikkal, ott a város hölgyei talpig gyászban, szemekben a bánat könnyüivel.

A requiemen Hirling János, az új adminisztrátor celebrált.

Hálával említjük föl, hogy Huszár Antal apát-plebános díj nélkül húzatta meg a harangokat s szolgáltatta a gyász-requiemet.

Tizenegy órakor mintegy 30 tagu küldöttség kereste föl Antos János honvéd ezredest, hol Rudnyánszky László tolmácsolta remek beszéddel e város lakóinak tiszteletét. Könnyekig megható volt az ősz bajnok válasza, melylyel e nem várt üdvözlést megköszönte s midőn a megjelent egyszerű öreg honvéd bajtársaival kezét fogott.

Nem lehetett hős vértanuk ez sorsotok, a honszerelem piros martír koronája bár dicsőn övezi át eserkoszorozott homlokotok, a szabadság, a jog, a törvény szeretetének jutalma lett a bitó, a gyilkos golyó, a sötét börtön, melyben csak a bilincs zörgése emlékeztetett arra, hogy talán éltek is!

De ti hős vértanuk, kiket a harcmező virágos dicsősége, a vérharmat nem foszthatott meg áldásdús élektől dicsők lesztek a míg a magyar honnak él, a míg egy magyar szív dobog.

Ti meghaltatok nyugodt lelkiismerettel, hogy lelketek, szívetek, elmétek összes szeretetét, élteket feláldozhattátok a haza szent oltárán, de azok, kiket a zsarnok önkény a haláltól megkímélt, hogy rablánczra fűzzön, azok, kik látták a nagy pusztulást, azok, kik látták a nagyokat, titeket a bitófán megölve, kik látták, hogy a vérharmat könnyüjéhez, milliók fájdalom könnyüje sem bírja többé a szabadság rózsapiros hajnalát felderíteni, oh ezek nálatok is nagyobb martírok, mert ezek szíve csak vérezni tudott és még sem vérezett el, lelkük fájt, de nem tudott a fájdalomtól meghalni és a magány, a kétségbeesés a szeretett haza sorsa felett, szívük-lelkükön nap-nap után Prometheus kinjaként rágódott.

Ilyen vagy te is, kinek sirja előtt most állunk, ki 6 éven át minden nap azt átérezted, te is martír vagy, martírja a honszerelemnek.

A róna piros vér elhullott, de miként a keresztény martírok véréből a szeretet vallása nagyra nőtt, úgy a ti martírom véretekéből is megszületett, megerősödött a jog, a törvény és szabadság és ha azt hitte az adáz gyűlölség a jogtörés, hogy ezzel elfojtja a magyar szabadságát, nagyot tévedett, mert a hősök kihulló véréből az elzártak buzgó imájától született meg, hogy van a magyaroknak szabadsága, törvénye, joga, ezeknek a vértanuknak kihulló vére volt az a vérszerződés, melyet azakkor ördögi tanácsadói-

Délután 2 órakor gyülekezett a közönség a piac téren, honnét a róm. kath. temetőbe vonult, élén az agg 48-as honvédekkel, kik két nagy tölgykoszorút vittek Gaál Miklós tábornok ama zászlójával, mely Aradvár ostromlása alkalmával vezéri lakásán lengett — s mely a felgyújtott lakás leégése után is épen megmaradt. Gyulai Gaál Miklós honvéd tábornok sírjához, ki évek hosszú során át viselte börtönében a nehéz rablánczokat, melyek fia tulajdonában máig is megvannak. Itt Rudnyánszky László tartott emelkedett emlék-beszédet s helyezte el Abony város közönségének koszoruját. Majd e város hölgyei koszorúzták meg a sirt.

Innét az ev. ref. temetőbe vonult a gyászoló közönség, hol Forró Elek honvéd ezredes sírjánál a „Hymnus“ elénekzése után — Máthé József tartotta meg a hazaszeretettől mélyen átérzett, fenkölt szellemű beszédét, melyben megkapóan vázolta a magyarok küzdelmét a szabadságért, a hazáért; beszéde végeztével elhelyezte a sirra a eserkoszorút, melyet a hölgyek koszoruja követett. A közönség pedig elénekelte a „Szózat“-ot, miközben a gyulai Gaál család virág csokra helyezettett el a sirra.

A temetőből haza jövet, a városháza udvarán egy szép jelenettel ért véget az impozáns ünnepély.

A gyulai Gaál zászló alól Temesközy Gerzson rangfokozat szerint szállította elő az ősz harcosokat, kiknek 46 frtot osztott ki lelkes beszéd kíséretében Rudnyánszky László bizottsági elnök, mely összeghez járultak: gyulai Gaál Gyula 15 frttal, özv. Blaskovich Albertné 10 frttal, Antos Béla 10 frttal, Rudnyánszky László 5 frt 50 kr.-ral, Palásti Pál 1 frttal, Temesközy Gerzson 1 frttal, Máthé József 1 frttal, Kássa Sándor 1 frttal, Lukács Gyula 1 frttal, Hay Károly 50 krral.

tól félrevezetett fejedelem, mint Árpád vezérével, ő később, szerető, jogtisztelő, magyar népével megkötött, melyből a szeretet szabadságának nagy fája újra kihajtott, újra milliók vannak alatta, élvezik árnyát és ez a vérszerződés öntözi gyökerét, hogy még nagyobb, még hatalmasabb legyen, mint milyen volt.

Vértanuk királyai te is, ki az itt megjelentek szülő földjében pihensz, keljetek ma fel sírotokból, engedjétek meg a békét, szeretetet, szabadságot lehellő szellőnek, hogy poraitokat minden magyar lakába és szívébe elvihesse, hogy minden magyar tudja meg mi az igaz honszerelem, ti vitéz vértanuk, kik előtt a bátor megszaladt, a gyáva összetört, kiket csodált az egész világ, kiknek nevét mi imádat szerű szeretettel vesszük csak ajkunkra, ott fenn az égben kérjétek nevünkben a magyarok Patronáját, hogy oly szomorú idők ne jöjjenek a magyarra soha, hogy világossítsa fel a mindenek Ura azokat a férfiakat, kik az ország sorsát hivatvák intézni, hogy a honra jót, üdvöset, nagyot, maradádot alkossanak, a jogot, szabadságot védjék, minket pedig erősítsenek meg a törvények tiszteletében, egymás szeretetében, a szabadság imáadásában.

Te szent vértanu pedig, kihez kijöttünk, tolmácsold a többi vértanunak azon szent fogadalmunkat, hogy bár ne engedje a magyarok Istene eljönni azt az időt, hogy újra úgy kelleszen védeni szabadságunkat, mint ti a mienket védtétek, de ha kell, szent porotokra esküszünk, hogy a ti példátokon lelkesülve, szívünk szerelme, lelkünk heve, tehetségünk, vagyonunk és életünket, miként azt ti tettétek, mi is a haza szabadságának szent oltárára felajánljuk és ha kell — fel is áldozzuk, mert

E világon kívül nincs számunkra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt élünk s halunk kell.

Ugy legyen.

A közönség az öreg honvédek lelkes megéljenzésével oszlott szét.

Övéké a dicsőség, a miénk a soha el nem multható hálás megemlékezés.

T. G.

Az új italmérési jog.

Az italmérési törvény új rendelkezései részben már e hó elsején lépvén életbe, nem tartjuk fölöslegesnek, ha erről az érdekeltek és a közönség tájékoztatására a legszükségesebbet a következőkben elmondjuk:

Czukrászdákban, kávéházakban s más hasonló üzletekben, valamint gyógyszerárakban gyakorolható rendszerint:

1. a szeszes italoknak kismértékben való elárúsítása, azaz szeszes italoknak csakis zárt edényekben, az üzleti helyiségen kívül történő fogyasztásra való iparszerű eladása;

2. szeszes italoknak álló és ülő vendégek részére való poharazása, vagyis a szesz és abból készült közönséges pálinka, továbbá a sör kizárásával egyéb szeszes italoknak az üzleti helyiségben való fogyasztásra legföljebb egy decziliteres poharakban való kiszolgáltatása;

kivételesen (czukrászdákban, nagyobb kávéházakban és csemege-üzletekben):

a fenti 1—2. pont alatt említettekön kívül

3. palaczkbornak és palaczkörnek kimérése, vagyis bornak és sörnek az üzleti helyiségben való fogyasztásra zárt palaczkokban történő kiszolgáltatása.

Ezekből kitűnik, hogy szeszt (spirituszt), szeszből készült közönséges pálinkát és sört czukrászdában, kávéházban és gyógyszerárakban poharankint kapni nem lehet.

A közönséges szeszből (spiritusból) készült pálinkának poharazásától és utczára való kimérésétől a kereskedőket és szatócsokat az új törvény eltiltja. Ily módon a közönséges pálinka csak a korcsmákban és a pálinkamérésekben lesz kimérhető. Kereskedésekben és szatócsüzletekben azonban a szeszes italoknak kis mértékben való elárúsítása, továbbá a különleges pálinkaféléknek poharazása és utczára való kimérése a jövő évtől kezdve is gyakorolható lesz.

A vegyes-kereskedésekben és szatócsüzletekben eddigi módon gyakorolt italkiszolgáltatásra szóló engedélyek az új törvény határozmányai által érvényüket veszítik, ha tehát az illető kereskedő vagy szatócs korlátolt kiméréssel vagy kis mértékben való elárúsítással ezután is foglalkozni akar, köteles az új engedély-okmány kiállításáért legkésőbb a jövő év január 30-ikáig írásbeli uton jelentkezni. Ez a bélyegmentes nyilatkozat a régi eredeti engedélylyel és az új engedély kiállításához szükséges 2 koronás bélyegjeggyel fölszerelendő s a pénzügyigazgatóságához juttatandó.

Ugyanez a teendője minden czukrásznak, kávéháztulajdonosnak és oly gyógyszeráraknak is, aki nemcsak a gyógyszerkönyvbe fölvetett szeszes italokat szolgáltatja ki.

A korcsmárosok mai engedélyei az állami italmérési jövedékről szóló új törvényben a korlátlan kimérésekre vonatkozó követelményeknek teljesen megfelelően, a törvény életbelépte napján, azaz 1900. január 1-én, érvényben levő új engedélyek továbbra is érvényben hagyatnak. A korcsmárosoknak tehát új engedélyért nem kell folyamodniok. Hasonló helyzetben vannak azok a keres-

kedők és szatócsok, akik szeszes italokat csakis zárt edényekben árusítanak. A koresmárosok szeszből készült közönséges pálinkát ezután is kimérhetnek, de engedélyükbe ezt beírni kötelesek.

Műkedvelői előadás.

A kitartás mindig győzelemre vezet. Nem csüggedtek az iparos ifjak az első sikertelenség miatt, hanem kitartással, buzgalommal játszottak újból, a legnagyobb magyar Kossuth Lajos emléket fenntartó szobor javára. Hisz nem hihették, hogy nagyjait, nagyjainak elejét feledhesse a magyar. Hiedelmökben nem csalódtak. Az általuk folyó hó 1-én lejátszott népszimű a „Paraszt-kisasszony” Berczik Árpádtól fényesen bizonyította, hogy nem. Szép számú közönség, telt színház jutalmazta hazafias törekvésüket.

A darab a következő sikerrel folyt le:

Szívesen láttuk megjelenni a színpadon M. Varga Teréziát (Jolán) a czimszerepben, kit ügyes játékaért, fesztelen fellépéséért bátran említhetjük az első helyen. Látszott rajta, hogy gyakorlott műkedvelő, játékában volt tűz, eleven-ség. Magán éneklése is volt nyílt színen — mi ugyan műkedvelőnek nem igen ajánlatos — de ő annak is dicsérettel megfelelt, miért tapsokkal jutalmaztatott. — Szatmáry Kálmán (Fátyol Gergely) keresetlen gesztusával, ügyes mozgásával méltó partnere volt Jolánnak, paraszt legény jellemében jó színpadi alak volt. Organuma a legjobb, jól hangsúlyoz és beletalálja magát szerepébe. Meglátszik rajta, hogy tudja, mit kell játszania s át is érzi azt. Dicséretre méltólag igyekszik megfelelni szerepe minden mozzanatának. — Andrásy Etuska (Matild) jól játszotta a kardos földbirtokosnét, ki egyedüli szóvivő a háznál; magas termetével, csinos megjelenésével pompásan festett a színpadon. — Piros Béla (Kelemen Tamás), mint multkor, úgy most is szerepére a legjobban kiválasztott alak. Igazán hiba nélkül játszotta el a papucshős, csak hasának élő falusi földbirtokost. Ugyannyira egyéniségéhez volt mérve szerepe, hogy annak eljátszására — a műkedvelők közül — keresve sem lehetett volna találni jobbat. — Halmi Ferencz (Sánta Pista) természetes hűséggel játszotta a szerepét, úgy hogy magunk elé képzelve azt a pletykázó alakot, nem is lehetett másforma, mint mostani személyesítője. A legjobban maszkírozott alakok egyike volt ő, játékával vidám hangulatra ragadta a közönséget. — Halmi Károly (Rezedárczell) igen jól adta a falun hengergő, uraszkodó gazdag hentesmesterfit. Komikus mozdulataival többszörös nevetést esalt ki a közönségtől. — Szatmáry Károly (Fidibusz Friczi) csinos falusi gavallér volt és jól adta gúnyos szerepét Rezedával szemben. — Varga Erzsike (özy. Gönczöl Jánosné) még az első felvonásban csak elg jól játszott, de később folyton küzdött a neki egyáltalán nem való öreg szereppel. Fialabb szerepekre sokkal alkalmasabb, mi a multkori játékból is kitűnt. Maszkírozva nagyon jó volt. — Gergely Annuska, már mint dohánnyfüző menyecske is, de különösen mint tyúkos asszony (Fonyó Ferenczné) nyerte ki a közönség tetszését, mit az sűrű tapsokkal ki is fejezett. — Említésre méltó még Varga Ilonka (Kolompárné), mint fiatal „kukás” menyecske, élénk beszédmodora, eleven mozgása, kellemes csengésű hangja és hangsúlyozása által tűnt ki. Elsőrangú játékos fejlődhet ki belőle, nagyobb szerepet már most is megérdemelt volna. — Búzás Dániel (Gerében Márton), Molnár György (Zerge), Kollár János (Fonák Laci), Drubina Irénke (Ágnes), Kelemen Mariska (Viki) kis szerepükben is jól beleillettek az előadás keretébe.

Mint láttuk, az előadás elég jól sikerültnek volt mondható, bár gyakran felöltő volt a rendezőség hiánya. Rendezőség, vagy legalább is egy rendező az ilyen műkedvelő előadásoknál pedig okvetlenül szükséges.

NABUKODONÓZOR.

MI UJSÁG?

Lapunk mai számához a nemzeti gyász miatt fél iv melléklet van csatolva.

— **Uj doktor.** Márton Lajos, feledhetetlen írónk, Márton Ferencz fia, az összes jogtudományok doktorává avattatott. Társas életünk e kedves alakját szívünkől üdvözljük.

— **Névmagyarosítás.** Daniberg Arthur abonyi illetőségu, pékmester, czeglédi lakos, vezetéknevének „Dobos”-ra kért átváltoztatását a belügyminiszter megengedte.

— **Gyász-ünnepély.** Jótékonyágáról ismeretes néhai Markbreit Adolf volt t. várkonyi nagybirtokos tudvalevőleg az abonyi izr. sírkertben nyugossa örök álmát. Halálának egy éves fordulóján, f. hó 5-én avatták föl rendkívüli díszes síremlékét a nagyszámu előkelő rokonság és a helybeli izr. hitközség nagyszámu tagjai részvételével. — A felavatás alkalmával dr. Vajda Béla itteni volt lelkes tartott igen szép emlék beszédet. Ez alkalommal a boldogult családja a helybeli jótékonykezélu intézetek javára ismét 500 forintot adományozott. Vajha előkelő családaink is gyakorolnák ez utánzásra méltó cselekedetet.

— **Vig szüret.** Folyó hó 3-ikán vig szüret folyt le dr. Györgyi József vendégszerető házánál, hol nemesak a helybeli intelligenzia számos tagja, hanem Budapestről is többen vettek részt. A jó kedvet fokozta a kedves házi-gazda és a fáradhatatlan kedves házi-asszony szíves vendéglátása, de mindenek felett a szép házi-kisasszony szeretetreméltósága. A kellemes idő folytán az ebéd a szabadon volt, mi csak este egy szép tűzijátékkal ért véget. Sok fesch katona tiszt és civil tánczos volt és a szüreti mulatságból a kényelmes lakásban egész bál lett, honnan még a négyes sem hiányzott. A fesztelen vig mulatságnak a reggeli órák vetettek véget.

— **Az abonyi honleányok** is lerótták kegyeletüket az itt nyugvó szabadsághősök sírjánál. Gyűjtést rendeztek, mely után 20 frtot szedtek össze, a mely összegből a két halott sírjára díszes koszorút helyeztek. Fogadják ezen hazafias tetteikért honfui üdvözlésüket.

— **Népfelkelői szemlék.** Az idén is ép úgy, mint a mult években az 1893. évi XXXIII. t.-cz. alapján mindazon katonailag kiképzett népfelkelésre kötelezettek, kik a közös hadseregben, hadi tengerészetben, honvédségben, ezek pórtartalékában vagy esendőrségnél szolgáltak, továbbá oly katonailag ki nem képzettek, kik népfelkelési (rózsaszínű) ajánlati lappal el vannak látva, személyesen megjelenni, vagy írásban jelentkezni tartóznak és pedig: Ujszász on: okt. 11-én Ujszász és tápió-szelei illetőségük. Október 12-én Rékas és tápió-györgyei illetőségük. Október 26-án Abony község házánál: az összes abonyi illetőségűek és az itt tartózkodó idegenek. Okt. 27-én Jászkarajenő és Tószeg községi illetőségűek. Október 28-án Törtel és kocséri illetőségűek. — A szemle a fentebb jelzett napokon mindenkor reggeli 8 órával kezdődik. Személyes jelentkezés-keg az utolsó katonai okmány (végeleboesájtó okmány, kilépési bizonyítvány, ajánlati lap) elhozandó vagy az írásbeli jelentkezéshez csatolandó. A jelentkezés igazolatlan elmulasztása 2—5, egész 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, esetleg megfelelő szabadságvesztéssel büntetettik.

— **Az abonyi iparos ifjuság** által előadott „Paraszt-kisasszony” október hó 1-én tartott előadásából

az összes bevétel volt:	273 korona	34 fillér
az összes kiadás	169	34
Tiszta jövedelem	104 korona	— fillér.

Felülfizettek: Ifj. Tóth Mihály, ifj. Tóth István 1—1 koronát; dr. Hirn Márton, Véli Miksa, Balla Imréné, özy. Czibáni Károlyné, Cs. Patak Peti 40—40 fillért; Szatmáry Terike 30 fillért; Tóth Balázs 20 fillért. — Fogadják úgy a kegyes adakozók, mint a jegyelárusító hölgyek az ifjuság hálás köszönetét.

Mindebből látjuk, hogy a bevételnek fele sem jutott el céljához. Ajánlom iparos ifjuságunknak, hogy máskor, ha ily féle jótékonykezélu előadást rendeznek, válasszanak egy oly egyént élükre, kibn nemesak az iparos ifjuság helyez biza'mat, hanem elismert neve által a nagyközönség is. — Nem mintha bizalmatlanság volna ez az ifjuság iránt, hanem az ily dolgok megkivánják a nyilvános és megnyugtató ellenőrzést. S az előadás-sal kapcsolatban táncmulatság sem mindig czél-szerű dolog, mert azt utóbb még megkivánja a közönség, mi tetemes kiadással jár, vagy ha ezt tenni óhajtja, szedjen arra külön belépti díjat a színházi bevételtől elkülönözve.

— **Ferdinand bolgár fejedelmet** Bécsből jövet azon kellemetlenség érte, hogy szalonkocsijának tengelye a czeglédi állomáson kigyuladt s e miatt csak egy órai késedelem után indulhatott tovább.

— **Szomszédunk** Czegléd város ismét egy nagy szabásu intézménnyel gyarapszik. — Mint ugyanis egyik lapjából olvassuk, Halász Ferencz és Pál papír-hüvely és papír-szipka gyárosok Budapestről Czeglédre telepítik gyárukat, mely mintegy 300 munkást és munkásnőt foglalkoztat állandóan s már a jövő hóban megkezdí működését. Szép dolog ez nagyon s ezt látva méltán foghat el bennünket némi keserűség az elmaradottság érzete fölött.

— **Kártérítés.** A mult hó végén történt tüzeset alkalmával Kollár János iparos-segéd cipője az által körül elégett, — kártérítésül az előljáróság készséggel adott neki 2 frtot.

— **Betörés.** Mertlik István helybeli lakos kamráját folyó hó 4-én éjjel feltörték és két zsák tiszta búzáját — keserves keresményét — ellopták. A tettest nyomozzák.

— **A rang.** A szolnoki tanítónök azon versengenek, hogy a gyermekek miként cimezzék őket a megszólításban. Egyik párt „néni”-nek akarja magát hivatni, a másik párt „Nagysád”-nak. A miniszternek kellett döntení ügyükben és pedig a „néni”-párt javára. Ha ez nem fura, hát akkor — alásszolgája!

— **Megyei közgyűlés.** Pestvármegye rendes őszi közgyűlését folyó hó 9-ikén és következő napjain tartja meg s több tiszti állomást töltenak be. Egy új aljegyzői állást szerveznek és a megyei virilisek névsorát állítják össze.

— **Rendőri hírek.** Tóth Albert kocséri koresmáros ajtaját Vágó Zsigmond, Csató János, Rúsval Kálmán és Miklós kocséri lakosok éjjel berugták s a gazdát esép hodoróval súlyosan helyben hagyták s edényeit összetörték. — Löwi Miksa t.-szelei pékmestertől inasa nagyobb mennyiségű ruhanemű eltolvajlása után megszökött. — Jászkarajenőn a heti vásárban Halla Sándornétól egy esomó ruhaneműt Szür Szabó Sándor ó-kécskei lakos ellopott. Letartóztatták. — Rigó János jászkarajenői lakosnak egy dohány pajtája 205 kötél dohánnyal és 16 zsák darával leégett. A kár 300 frt. — Reinle János huszárcapitány t.-szelei birtokán egy ökör-istálló leégett. A kár meghaladja a 600 forintot; más nem égett be. A tűz akként keletkezett, hogy a eselédek a patkányok irtására gyufát szórtak el, mit a patkányok kaparás közben meggyújtottak. Az épület biztosítva volt.

— **Az iparos katonák szabadsgolása.** A honvédelmi miniszter rendeletileg tudatta a katonai hatóságokkal, hogy a szolgálati kor sorrendjében történő tartós szabadságolásoknál az ipari munkások közül azokat vegyék első sorban figyelembe, a kik valamely iparszakiskolát végeztek.

— **Az ipartestületi kongresszusra,** mely ez év október hó 14—15-ikén Kolozsvárott fog megtartatni, a magyar királyi államvasutakra érvényes kedvezmény engedélyeztetett, mely szerint az első osztályban második osztályu jeggyel, a második osztályban harmadik osztályu jeggyel, a harmadik osztályban pedig fél második osztályu jeggyel lehet oda- és visszautazni.

— **Egy eleven gróf, mint nyere-mény tárgy.** Egy francia 27 éves gróf azzal fordult a magyar folyóirat szerkesztőségéhez, hogy hívja fel a magyar hölgyek figyelmét ama szándékára, hogy ő magát kisorsolni óhajtana. A sorsjegyek árából egy milliót a szerencses nyerő hölgy kapna a gróffal együtt. Ekkora hóbert csakis egy francia agyában születhet meg, ott a Dreyfusos világ közepette.

— **A kártyások figyelmébe.** Eddig sok baj volt az osztás miatt a kártya játéknál. Az igazi kártyás elveszett időnek tartja azt, a mely az osztásra fordítatik, sokan amiatt is panaszkodtak, hogy a kártya nincs jól össze keverve. Nos hát e panaszok meg fognak ezentül szünni, most gépet találtak fel, a mely a kár-

tyát teljesen összekeveri, még pedig addig míg a másik kártyával játszanak, úgy hogy csak be kell érte az asztalába nyúlni. A berlini nagyobb kávéházakban már nagyban működnek az ily gépezetek s valószínű, hogy nálunk is csakhamar meghonosítják.

— **A napi lapok ujdonságai közt** már vagy négy hét óta hosszú számsorozatok olvashatók: az Osztálysorsjáték nyereményszámai. Most folyik ugyanis a negyedik Osztálysorsjáték főosztályának húzása, a mely harmincezer sorsjegynek juttat nyereményt. Azok a számsorok a közönség legkedvesebb olvasmányai. Az a nagy érdeklődés, amelyvel ország-szerte várják, azt bizonyítja, hogy az osztálysorsjáték milyen népszerű, úgy mondhatjuk, hogy megállapodott intézményé lett. Mindenfelé nyereményekről s a szerencsés nyerőkről beszélnek. Ők most a közérdeklődés tárgyai. Hogy a nevük imitt-amott nyilvánosságra kerül, annak nem is a sorjegyelárusítók az okai. Az ismerősök adják tovább a szerencsés neveket, ők terjesztik az igazságot a legendák. A negyedik sorsjáték főhúzása október 11-ével véget ér, a harmincezer nyerő a maga nyereményét fölveszi és megkezdődhetik az ötödik osztály sorsjáték campegne-ja. Ennek az első osztályra szóló sorsjegyei már e napokban piacra kerülnek. Érdekes sorsolási tervet már legközelebb e helyen közölni fogjuk. Előre is felhívjuk rá a közönség figyelmét.

— **Az aradi vértanúk** emlékének szenteli a „Képes Családi Lapok” illusztrált szépirodalmi hetilap legközelebbi számát, mind a tizenhárom vértanúnak arcképét közli élethű reprodukcióban, nagy képen mutatja be a véres tragédia legérthetőbb és ezért legaljasabb momentumát és gróf Bathányi Lajos kivégeztetését is stb. El nem mulaszthatjuk olvasó közönségünk figyelmét erre a páratlanul olcsó lapra felhívni, melynek előfizetési ára egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Mutatóvány számot ingyen küld a kiadóhivatal Budapest, VI., Szondi-utca 11. sz.

— **Képes levelező-lapok** nagy választékban kaphatók Szerdahelyi János könyvnyomdájában, u. m. nagyvárosi látképek, átváltozó különféle figurális jelenetek, virág-, felállítható- és Secessiokártyák.

— **Kiadó bolthelyiség.** Egy kisebb bolthelyiség kiadó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Biztosítási ügyek.

Az életbiztosításról.

Takarékosságra int a kor szelleme. Egrészt azért, mert ijesztő módon tolong minden pályán a tömeg ember és nyüzsgő sokaságából nem mindenkinek jut kenyér: másrészt, mert ezek kezéből csavarja ki az életfentartó eszközt — a gép és még folyton növekvőben van a harcz az emberi erő és a masina energiája között. Panaszra nyílik az emberi ajk, mint Madách mondja Ember tragédiájában: „Több az eszkimó mint a foka!” Nagy szociális átalakulásnak kell történniök, hogy kiegyenlítést nyerjen az emberkinálat és a kereslet közötti kedvezőtlen arány és csak jövő generációk fogják a szocializmus nivelláló hatását érezni; de amíg a társadalom üstjében a jövő élet itala forr, addig hallani a kor intelmét, amely szól szegényhez, gazdaghoz egyaránt: „takaríts!”

És boldogok, akik a kor szózatát hallják és követik. Az életnek legnagyobb bölcsesége szól hozzánk.

De mi még messze mögötte vagyunk más kultúr államoknak ezen intelem kellő megértésében; mutatja és szomorúan igazolja ezt az az alacsony arányszám, amely hazánkban az életbiztosítás terjedtségét jelzi. Pedig az ész szerű takarításnak éppen az életbiztosítás útján kell meg történnie, mert hiszen kiszámíthatatlan a sors szeszélye és sohasem tudhatjuk, hogy megengedtetik-e érnünk a következő napot. De mit takarítunk, ha nem áll rendelkezésünkre hosszú idő a takarításhoz? Mit az életbiztosítás intézményének éppen abban rejlik áldásos és üdvös volta, hogy előre is tudjuk: mennyi a takarított összeg, akár felénk suhint a halálkaszája, akár nem.

Ha van törvénye a nagy számoknak, úgy még inkább van a flix számoknak törvénye a közdelmes létben, amely hogy meddig tart, nincs halandó, aki megmondaná.

A gyásznak könyűjét ugyan nem, de a nyomornak sok ezer könyűjét száritaná fel, ha életbiztosítás intézménye napjainkban terjedtebb volna nálunk magyaroknál. Pedig még mindig ott tartunk, hogy ügynökök ezrei mozgósítanak az üzletszerzés céljából és ezeknek valóságos demostenesi eloquenciát, ördögös praktikát kell kifejteniök, hogy aránylag szerény eredményt érjenek el; de mennyi nagyobb azoknak száma, akik az életbiztosítás lényegét megérteni nem akarják, azt fel nem fogják, jöllehet egy érvt sem bírnának felhozni ellene. És ezekből lesznek a gondtelt aggok, az embertársak kegyelemmorzsáira utalt nyomorgók, a proletáriális szülői.

Volt idő, amikor sovínizmusunk nem engedte, hogy éljünk a biztosítás malasztjával; mikor a külföldnek kellett volna juttatnunk pénzünket, nem lévén akkor még magyar intézet, amelyhez szívesen fordulhattunk volna. Ma azonban másképpen áll a dolog. Van magyar alkotásu, magyar vezetésű hont intézetünk nem egy.

Előttünk fekszik egy fiatal intézet tájékoztatója, a „Nemzeti Baleset biztosító Részvénytársaság”, amely intézet már nem egy babért szerzett magának hasznos közzagdaságit kénykedésével. Menten ósdi avult eszméktől, sok újat alkotott már eddig is a baleset biztosítás terén, meg

legujabban az életbiztosítást véve fel üzletkörébe, el tudta hagyni azt az ösvényt, melyen már ősapáink jártak és teremtett újat, érdekést és vonzót, a nagy közönségre nézve pedig szokatlan előnyöst.

Nem kívánjuk jelen cikkünk keretében bőven ismertetni mindazt a jeles kombinációt, amelyeket a „Nemzeti” életbiztosítás prospektusa tartalmaz; de kiméljük azt az eddig egyedül álló módozatot, amely szerint a „Nemzeti” minden évben, kir. közjegyző jelenlétében, egy bizonyos (a prospektusban közelebbről meghatározott) számú kötvényt húzat ki, amely kihúzott kötvények biztosított összegei legyenek ezek bármily nagyságúak, azonnal kifizetésre kerülnek.

Elképzelhető, hogy milyen előnyt nyújt a „Nemzeti” ezen módozattal biztosító feleinek, akik közül évenként többen abban, a bizonyára őket nagyon megörvendezettő és anyagilag is sulyosan latba eső előnyben részesülnek, hogy a biztosított tőkét, amely után halálíg vagy egy-két évtizeden át díjat kellett volna fizetniök, kézre kapják, esetleg már egy-két díjrészlet kifizetése után is.

Szerencsés idea volt a „Nemzeti” vezetőségétől ezt a biztosítási módozatot kiokoskodni; de méltóan sorakoznak ehez a többi táblázatok is, melyek közül csupán azt említjük itt fel, amely szerint lehetővé teszi a „Nemzeti”, hogy oly egyének, akik csak évek múltán juthatnak dusabb keresethez, előre is nagyobb tőkét biztosíthatnak oly módon, hogy öt éven át csak a díj felét fizetik. Látszik ebből is, hogy finom érzeke van a „Nemzetinek” a gyakorlati élet igényei iránt és így a balesetbiztosítás terén szerzett babéraihoz hozzá fogja jogosan tűzhez azokat, amelyeket az életbiztosítás terén szerezni legjobb uton van.

CSARNOK.

Egyről-másról.

Okos kifogás. — Egy perzsa királynak volt egy nagy vezére, aki öt sok éven át híven szolgált, de akit ő hirtelen helyes ok nélkül kegyvesztetté tett és állásából eltávolított. Mégis előbbi szolgálataiért elismeréssel akart iránta lenni és megüzente neki, hogy ő odavonulhat vissza ahol ez reá nézve a legjobban jön ki és ahol nyugalmát békében élvezheti. A vezér azonban úgy válaszolt, hogy ő jelenlétével senkit sem akar terhelni, keressenek ki az országban számára egy vidéket, a mely ismeretlen, lakatlan és mindenben oly rosszul áll, hogy mint büntetés szerepelhet s ott legyen kénytelen élni; egy ilyen helyen óhajta ő napjainak hátralevő részét eltölteni. Mivel a vezér e kívánságától nem volt elmozdítható, megparancsolta a király, hogy keressenek a számára ily helyet. De bármint körülnéztek is az országban, sehol sem bírtak a kívánat minőségű vidékre találni. A midőn a király a vezérnek ezt jelentette, ez így válaszolt: „Tehát így maga a királyi felség tapasztalta, hogy hogy áll a dolog az állam minden helységében, amelynek intézését eddig reám bízta és eme tényálladék konstatálása után szívesen veszem az én elbocsátatásomat.” Ez a felelet a királyt gondolkoztatta, beismerte, hogy szeszélyében a kellelénél tovább ment és hű szolgáját újra vissza fogadta kegyeibe.

Kelleti fényűzés. — A mi idősámitásunk szerint 9. században Bagdadban „az üdv városában”-ban udvart tartó Rady Kalifa egykor az ő Tigris partján fekvő várainak egyikeben az ő kegyencei és bizalmasai seregének részére fényes ünnepet rendezett és ehez Bagdad és környékének összes rózsáit megvette. Midőn aztán az asztalhoz ültek, a szolgák rózszeleveleket a palota tetejére vitték és azokat vékony arany- és ezüst pénzekkel keverve folytonos eső gyanánt az étterem tetején e czélra áttört nyílásokon a vendégekre hintették. Ez az arany-, ezüst- és rózsaező megszakítás nélkül dőlött az esti imaig tartott, úgy hogy a vendégek egészen be voltak azoktól takarva. — Ugyanezen uralkodónak egy másik ünnepi lakomája alkalmával a vendégek fölé, akik az ország nagyjai és a hadsereg tisztjei voltak, papírszeleteket szórtak, amelyek mindenike egy bírtok nevét tartalmazta és a vendég, aki egyet e czédulákból elfogott, tulajdonosa lett az arra följegyzett javadalomnak.

Szerk s tői üzenetek.

Szegedy J. Helyben. Térszűke miatt a jövő számban jön. Nem jobb lenne az ős családi névvel kirukkolni? Vagy talán a fejed félted?

Értesítés.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy a Piacstéren (Richter Arnold ur házában) a róm. kath. templommal szemben egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

férfi-szabó üzletünket

október 1-én megnyitjuk.

Elvállalunk minden e szakba vágó munkákat olcsón és a leggyorsabban elkészítve.

Raktáron mindenféle szövetek kaphatók.

Midőn a n. é. közönség nagybecsű pártfogását kérjük, biztosíthatjuk a legpontosabb kiszolgálásról.

2—3 Kiváló tisztelettel

Reininger és Társa.

Köszönetnyilvánítás.

Ő Fensége Salvator Lipót főherczeg udvarmesteri hivatala.

Általános Asbestárú-gyár.

Ő császári és királyi Fensége Salvator Lipót főherczeg rendkívül meg van elégedve az asbesttalppal bélelt cipőkkel. Ő Fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta e cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak úgy el, mint más közönséges cipőknel. Küldök egy pár vadász-cipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbesttalppel, ugyanannál a cipésznel s aztán küldjék ide.

Hisszük, hogy e vadászcipők ép oly jók lesznek és ép oly megfelelők voltak a szalonzcipők.

Zágráb, 1898. július hó 8-án.

KRAHL, huszárcapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatási bíróság elnöke, a következőket írja:

Tisztelt Doktor ur!

Az asbestbetéti cipők kitűnőnek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, úgy hogy — azt hiszem — lábajom semmi további orvoslást nem igényel.

Szíves tanácsát köszöni

Dánoson, 1897. évi szeptember 17.

25—50

tisztelő hiva

WEKERLE SANDOR.

Óvjuk lábainkat hidegtől, nedvességtől és meghűléstől.

Nincs többé lábfájás!

Sem tyúkszem, sem izzadós láb, sem bőrkeményedés, sem lábdaganat, sem lábégés.

Rövid idei viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét dr. Högyes-féle, az egész világon szabadalmazott asbesttalppel készített látja el.

Kettősvastagságú 1 frt 20 kr., egyszerű 60 kr., homoktalp 40 kr., GYERMEKEKNEK FELE.

Az asbesttalppel készített kitűnőségét legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek eddig 22.500 pár szállított.

Szétküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése mellett. Felvilágosítások, prospectusok és köszönetnyilvánítások ingyen.

VISZONTELADÓKNAK MEGFELELŐ ÁRENGEDMÉNY.

Általános asbestárú-gyár betéti társaság Budapest, VI., Sziv-u. 18.

Melléklet az „ABONY” 41-ik számához

Az aradi vértanúk kivégzése.

A zsarnoki önkény ezelőtt 50 évvel a 48-as magyar szabadságharcz légvitézbejeit, a hős tábornokokat Aradon a golyó elé és bitófára vitte. Itt közöljük a vértanúk kivégzésének szomorú történetét. Olvassuk el, vele gondolataink a hősök emlékéhez szálljon. — A kivégzést így írják le:

Egynegyed hatkor tompa dobörgés veri fel az aradi vár nyomasztó csendjét. Megjön a Woher-ezred kirendelt zászlóaljja.

Félhatkor a főporkoláb Kiss Ernő, Dessewfi Arisztid, Schweidel József tábornokokat és Lázár Vilmos ezredest czelláikból a főrház elé vezeti. Mind a négyen polgári ruhába öltözvék.

A zászlóalj ketté válik s a négy halálra ítelt a középen foglal helyet. Erre megindul a gyászmenet. Kiss Ernőt Marchót várkaplán, Lázár Vilmost Winkler minorita-atyá, Dessewffy Arisztidet Baló ref. lelkész, Schweidelt pedig Bardócz minorita vezetési karon. Oldalvást nyolcz-nyolcz szuronyos katona.

A menet ünnepélyes lassú lépésben a vár éjszakkéleti kapuja felé tart; kiérven a kapun, az első sánczba kanyarodik s ott megáll. Az a vesztőhely.

Egy-két perc multával Zimmer hadbíró lép elő s felolvassa a halálos ítéleteket. Aztán jön a többi vérfagyasztó czeremonia: a szokásos kegyelemkérés, a béklyók leoldása, az ítélet végrehajtásához rendelt gránátosok kivéznélése, végül a szembekötés.

Az ítélet felolvasása után Schweidel Bardózhhoz fordul:

— Tisztelendő úr! Ime, itt ez a feszület, melyet boldogult anyántól örököltem. A feszület még a harcok zajában is mindenkor velem volt. Kérem, adja át a fiamnak.

S egy kis ezüstszerűletet akart átnyújtani Bardócznak, de mást gondol.

— A kezeim közt akarom tartani, úgy vele meghalni; s miután meghaltam, ne irtózzék kezemből kivenni s a fiamnak átadni.

Kiss Ernő meleg kézzorítással bucsuzik el a lelkésztől, miközben felsóhajt:

— Szegény, szegény hazám!... Vége mindennek!... Isten büntesse meg hóhérainkat!...

Lázár Vilmos megöleli Winkler Atyát s remegő hangon így szól hozzá:

— Kedves tisztelendő úr, ha netalán ezek az emberek rosszul lőnének s elhibáznának, ne engedjen kinlódnom, hanem azonnal kérje a vezénylő tisztet, hogy ismételtesse a lövést.

Dessewffy hideg, büszke, szép férfias arcán a megrettenésnek még csak nyoma sincs.

— Kérem, adja át nőmnek búcsúüdvözlémet — szól nyugodtan Belóhoz.

De int a vezénylőparancsnok. A négy halálraítelt egymástól négy-négy lépésnyire megáll s azután feltérdre ereszkedik.

Ujabb jeladásra tizenhat gránátos lép ki a sorból s négyes csoportokban a halálraítelttel szemben helyezkedik el.

Még egy jeladás s tizenhat lövés dördül el. Lázár, Dessewffy, Schweidel arcra bukna.

Kiss Ernő azonban kezére támaszkodva még ott vergődik. A négy lövés közül egy sem volt halált okozó. A golyók vállpercét zúzták össze. Az egyik gránátos a vergődő áldozathoz rohan s közvetlen közlőre a fülébe süti fegyverét.

A négy vértanú ott marad temetetlenül, a katonaság pedig visszatér, hogy kikísérje a többi áldozatot.

S mihelyt a zászlóalj felérkezik. Tichy őrnagy (ez a vezénylő tiszt) azonnal parancsot ad, hogy a kilenc tábornok vezettessék elő.

Nagy Sándor az első. Szeme beesett, haja megszőkül, de kedélyének elevenségét nem volt képes megtörni a börtön.

— Jó reggelt! — így fogadja keserű humorral társait.

Az utolsó Damjanich. Fején honvédsipka, vállain fehér katonaköpenyeg. Törött lába még most sem gyógyult meg s csak nehezen, mankók segítségével képes mozogni.

A kapu előtt egy parasztszekér áll. Damjanich számára rendelték ide. A béna hős, támo-

gatva az egyik porkoláb s a görög-keleti lelkész által errefelé tart.

Az idő korai, félhét sincs, ámde Howiger, a nagyhatalmú várparancsnok mégis lejön, hogy gyönyörködje a magyar tábornokok szenvedéseiben.

Mikor Damjanich a szekérhez tipeg, az egyik Woher-ezredbeli hadnagy két közembert küld hozzá, hogy segítsenek neki a felszállásban, Howiger azonban reájuk ordít:

— Visszal Ejz a sintérlegények teendője!

Damjanich szemében pillanatra fellángol a régi tűz. Eltaszítja magától a katonákat s haragtól izzó hangon a várparancsnok felé dörög:

— Jöjjenek hát az ön pribékjei!

S megpillantván a hóhért, odaszól:

— Jöjjön ön, hóhér úr!

A bakó — Meyer volt a neve s Brünnből hozták — hozzásiet. Damjanich körül fogja a nyakát s ránehezedvén, nagy ügygyel-bajjal feltápaszkodik a szekérre.

Mikor fent ül, int a hóhérnak.

— Ide, mellém.

A bakó teljesíti kívánságát.

— Ön most az én legjobb barátom, — szól Damjanich s megveregeti a vállát.

Aztán, mintha semmi sem történt volna, szivarra gyújt.

Eközben felhangzik a vezényszó s megindul a gyászmenet. A tábornokok hat sorban egymás mögött. Legelől, Pléva minorita atyát karonfogva. Lahuer és Knezics; utánuk Sujánszkyval Pöltenberg és Aulich; majd Nagy Sándor Winkler atyával, Török Bardóczczal, Vécsey Marchot várkaplannal s gróf Leiningen Baló ref. pappal (Tömösközy József abonyi tanító apósával.) Leghátul a döcögős szekéren Damjanich, jobbján Szombathy, a görögkeleti lelkész foglal helyet, szemközt pedig aranypászománttal díszített vérvörös ruhájában a bakó.

Keresztülmenvén a Maros-hidon, az Uj-Arad felé vezető országútra fordul a menet.

— Ah, mily kedves Istennek a szabad levegője! — mond Leiningen.

— Még dícsőbb világ van a felhőkön túl — teszi hozzá Baló.

Aztán ismét esend lesz. Csak a léptek zaja s a lánczok esörgése hallik. Így mennek körülbelül egynegyed óráig; a vár és az Uj-Arad közti lapályon egyszerre csak feltűnik a kilencz fenyőfa czölöp. Vécsei tábornok, a ki úgy látszik, csak két oszlopu akasztófákat látott, megütődve kiált fel:

— Hát ilyen akasztófákat készítettek a számunkra?

— Hagyd el, barátom, — nyugtatja meg Nagy Sándor — ez a legjobb és legezészerűbb.

S különös, hogy a bitók megpillantása nem keltett bennük rémületet.

— Nem sokára célul leszünk s vége lesz mindennek — jegyzi meg Damjanich s nyugodtan szivarozik tovább.

S csakugyan Damjanich szivarja el sem fogy, mikor czélhoz jutnak. Gyászos hely. A kilencz bitófa három-három lépésnyire emelkedik egymástól. Egyforma valamennyi, mintegy nyolcz láb magas, felül vashorog, lent zsámolyszerű emelvény, amely félretolható.

A katonaság háromszögben a bitó körül helyezkedik el; középen, szemközt a bitókkal a kilencz halálraítelt s a papjaik. Távobabb a Marosparton s Uj-Arad előtt dragonyosok czirkálnak, a vár bástyafokáról pedig lövésre készen egész sor ágyú irányul a vesztőhely felé.

Az égbolt, mintha osztoznék gyászunkban, még jobban elkomorul. A dörögött mezei virág bánatosan hajtja le fejét. Zokogó szellő fut végig a szomorú tájon.

A központ Damjanich. Az ő fakó szekere köré gyűl a nyolcz tábornok.

Pöltenberg végig néz társain.

— Szép deputáció megy Istenhez — úgy mond — a magyarok ügyében reprezentálni.

Leiningen pedig a lelkészekhez fordul:

— Nemsokára vége lesz tisztelendő urak! Imádkozzunk együtt, hisz mindnyájan keresztények s mindnyájan egy atyának gyermekei vagyunk.

S mind a kilenczen néhány perczig együtt fohászknak a mindenség Úrához.

Az ima végeztével Tichy őrnagy jelt ad, hogy olvastassanak fel az ítéletek.

— A leggyalázatosabb koholmányok, a miket nekünk itt előolvasnak — jegyzi meg ingerülten Damjanich.

— Tiltakozunk az igazságtalan ítéletek ellen! — kiált közbe Aulich.

Mikor a felolvasás bevégeződik, a főporkoláb Tichy őrnagy elé lép s háromszor egymásután kegyelmet esd a halálraítelttel számára.

— Istenél a kegyelem! — válaszolja mindannyiszor az őrnagy.

A porkoláb tiszteleg s azután odamegy Pöltenberg tábornokhoz:

— Kérem, szádados úr!

Mindegyik tábornokot az osztrák seregben viselt rangjáról szólítja.

A porkoláb a tábornok kezéről-lábáról leve-szi a bilineset s aztán a bakó felé fordul:

— Ezenmel átadom önnek.

Pöltenberg egy percznyi halasztást kér. Sietve odamegy Damjanich tábornokhoz, megöleli, megc-ókolja. Így bucsuzik el a többiektől is. Aztán visszamegy a bakóhoz.

— Most már az öné vagyok.

A hóhér megfogja a kezét s úgy vezeti az első oszlophoz. Az elítelt jobbján Sujánszky megy s hangosan imádkozik.

A bitónál Pöltenberg leoldja nyakendőjét s a kis zsámolyra lép.

Egy-két irtózatot percz s a dícső honvédtábornok megszűnik élni.

Aztán a tölbire kerül a sor. A második áldozat: Török Ignác, a harmadik: Lahner György, a negyedik: Knezich Károly. Az ötödik Nagy Sándor, ki büszkén lép a bitó alá s „Éljen a haza!” kiáltással szenved ki.

A hatodik: gróf Leiningen Westeburg Károly. Mikor Leiningen kezéről le hull a bilines, odamegy Tichy őrnagyhoz s engedelmet kér, hogy a katonasághoz néhány szót intézhessen.

— Beszéljen hát, de csak röviden, — bólint helybenbagyólag az őrnagy.

Damjanich tábornokot bosszantja az az engedelemkérés, lekiált a szekérről:

— Ugyan hagyd el. Érdemes is ezeknek beszélni!

Csakugy Leiningen gróf (egyedül ő volt egyenruhában) élni akar az engedelemmel. A katonaság felé fordul s német nyelven ezeket mondja:

— Csak most, későn esik tudomásomra, hogy felőlem némelyek azt a hírt terjesztik, mintha én Budavár bevételénél az osztrák tiszteket orozva legyilkoltattam volna. Nem engedtek időt, hogy magamat igazoljam s a lapok útján sincs többé alkalom a hír meczáfólasára. Tehát itt az Isten szabad ege alatt, az utolsó perczben, midőn mindjárt a Mindenható ítélő zéke elé lépek, ünnepélyesen kijelentem, hogy a felőlem terjesztett hír rossz elkü, aljas rágalom.

Ezután odasiet a társaihoz s bucsut vesz tőlük.

— Isten veletek, bajtársak: Nem sokára egy másik, igazabb bíró előtt fogunk állani, a ki igazságosabban fog ítélni felettünk.

S emelt fővel megy a bitóhoz. „Hodie mihi, cras tibi” (Ma nekem, holnap neked) — ez az utolsó szava.

Sujánszky nem bír felindulásán erőt venni s hangosan zokog.

— Ugyan mit sir tisztelendő barátom? — szól hozzá Damjanich s a feszületre mutat %o hisz azt, a kit a kezében tart, szintén az igazsággért akasztották fel.

A hetedik: Aulich Lajos. A félelem legkisebb jele nélkül, nyugodtan hal meg őis.

Damjanich János előtt áll meg most a porkoláb.

— Azt gondoltam már, — mondja Damjanich — hogy én leszek az utolsó, ki a csatákban mindig első voltam.

Leemeltetvén a szekérről, mankói segítségével néhány lépést előre tesz. A lelkész segíteni akar neki.

— Hagyja el, tisztelendő úr, úgy sem sokáig van már szükségem a lábaimra.

„Damjanich szenvedő alakja — írja Tiszti — e perczben rendkívül hatást tett még az osztrák katonaságra is. Több tiszt s közlegény szemében köny csillogott; a vezénylő őrnagy pedig lovával hátravonul, hogy megindulását el ne árulja.”

Az egyik százados, közel a vértanúhoz, könyneit törli. Damjanich feléje fordul s barátságos, szelid hangon így szól hozzá:

— Eljen kapitány úr! Ön, ugy látszik, rokonszenvvel viseltetik irántunk. Segitse az Isten, hogy minél előbbre haladhasson a rangfokozatban.

A bitó alatt elbucsuzik Vécseytől s a lelkesektől, aztán a számolyszerű emelvényre lép. A hőhár már készen várja.

— Kérem, vigyázzon a szakálamra, — figyelmezteti Damjanich — össze ne borzolja, mert az mindig kedves volt előttem.

S a bakó csakugyan vigyáz, hogy a hős szép körszakálla az irtóztató műtét közben össze ne borzoltassék.

— Szegény Emiliám! Éljen a haza! — sóhajt Damjanich, és szíve, ez a nagy, nemes, hősi szív örökre megszünt dobogni.

A kilenczedik áldozat: gróf Vécsey Károly, akit Grünne kívánságára hagytak utolsónak. — Grünne régi haragosa volt Vécseynek s így állt rajta bosszút.

Vécsey körülnéz. Mind a nyolcz társa immár kiszenvedett. Kitől bucsuzzék! Odatámolyog a Damjanich holttestéhez, térdrehull előtte s megcsókolja a halott bajtárs megmerevült kezét.

„Ez a jelenet is — beszéli egy szemtanu — oly megrendítő volt, hogy még a katonaság soráiból is hangos zokogást lehetett hallani.“

Tíz óra, mikor a borzasztó dráma véget ér. A nap egy perczre kibontakozik felhőfátyolából s glóriát von a megdicsőültek feje köré.

S csaknem egész nap ott lóg a kilencz vértanu. Alkonyatkor végre elhantolják őket, még pedig ott a helyszínén, a bitók lábainál.

Talán sohasem volt Aradnak oly rettentő napja, mint ez. Az üzletek zárva, az ablakok befüggönyözve. Mindenfelé iszonyú rémület, siránkozó bánat, mélységes gyász. De a legmélységebb, legszonyubb azoknál az aradi családoknál, ahol a vértanúk özvegyei tartózkodnak.

De fönt a várban is komor a hangulat.

— Inkább tiz esatában, mint egy ilyen kivégzésnél — mondja egy Wecher-ezredbeli százados.

Igy történt a hős tábornokok vértanú halála. Ezek emlékét tiszteltük meg.

— **Apistarista-rend hősei.** Mikor ötven esztendővel ezelőtt az egész nemzet fegyverbe szőlította a haza veszedelme, a váci és a nyitrai piaristák rendházából is harmincz ifju ment a csatatérre, feleserélve a reverendát a honvéruhával. A harminczből ma már csak nyolcz él, kik megemlékeztek most arról az időről, mikor elhagyták a kolostort és együtt indultak a harcmezőre. Buday Bélának, a bécsi káptalani uradalom mérnökének fölhívására a nyolcz honvéd találkozózt adott egymásnak Budapesten. Mind a nyolczan megjelentek. Ine a piaristák életben levő hősei nek névsora; Mácsay Lukács, Léva város nyugalmazott polgármestere, királyi tanácsos, Jurits Mihály országgyűlési képviselő, Huszár György nyitrai ügyvéd, Spochtenhauser Ferencz nyugalmazott esperes-plebános. Szabó Mihály tanítóképzőintézeti igazgató Szegedről, Walter Lajos, a debreczeni gazdasági akadémia nyugalmazott igazgatója, Bokor Ferencz pécsi főreáliskolai tanár és az összehívó Budai Béla mérnök. A nyolcz honvéd Tedeumot hallgatott s az egész napot emlékeiknek szentelték. A bucsuzásnál megfogadták, hogy még egyszer, öt vagy tiz év múlva találkozóra jönnek össze.

— **Zsidó 48-as honvédek.** Köztudomásu, hogy az 1848-iki magyar zsidók mennyi tanujelét adták a hazához való hűségüknek s áldozatkészségüknek. Számosan küzdöttek a honvédség soraiban. Így a többi között Aranyi (Goldner) Károly huszárörnagy, a ki Kiss Ernő tábornok oldalánál az alvidéki harcokban vakmerőségével, elszántságával tünt ki. Dallos (Singer) Ernő őrnagy Zarámban az oláhok ellen küzdött vitézül. Kövi (Stein) Zsigmond tüzérszázados. Az ácsi ütközetben golyó szakította el a lábát. Gajári (Bettelheim) Antal, Gajári Ödön atyja mint huszárkapitány szintén vitézül küzdött. Csillag (Stein) Mócsi tizedes a Nádor huszároknál 85 emberrel kísérlette meg a szökést a csehországi Rohoniczból. Társait elfogták, ő maga nagy viszontagságok között juthatott haza s a Hunyady huszárok közé állt. Weisz Ágoston százados egy ideig Pétervárad helyettes

parancsnoka volt. Kísfalvi (Klein) Jakab őrmester Budavára ostrománál az első között volt a várfokon. Másnap Aulich vitézségeért hadnagynak nevezte ki. Erdemjelt is kapott. Heim József a vörös siphások között hadnagy, a hős Maderspach jobb keze. Fehértemplom védelménél küzdve a ráczok ellen esett el. Ugy Windischgrätz, mint Haynau, különösen az utóbbi nagy előszeretettel üldözte a zsidókat. Ha egy-egy szállításon kaptak valakit, nem csak az illetőt, hanem hitközségét is megbüntették. Így jártak a többi között Kohn Jakab, Grüneckhe Károly pesti kereskedők, a honvédsereg szállítói. Windischgrätz Pest megszállása után elfogadta őket s mindkettőjüket halálra íteltette. Ezenkívül 20—20 ezer frt. bírságban marasztalta el őket, amely összeget a pesti izr. hitközség tartozott megfizetni. A halálra ítélték kegyelmet kaptak ugyan, de a 40.000 frt bírságot kénytelenül behajtották a hitközségen. Hasonlókép jártak el a szegedi, lipótszentmiklósi stb. hitközségekkel. A szabadságharc leveretése után a hazafias érzelmű zsidók üldözése még nagyobb volt. Haynau hallatlan hadi sarcokat vetett ki rájuk. Az óbudai, pesti, kecskeméti, nagykőrösi, czegeledi, aradi, szabadkai, deési izr. hitközségek százezrekre rugó felszerelési cikket voltak kénytelenek záros határidő alatt beszállítani.

Záró és búcsu-ünnepély.

Az abonyi „Kath. Olvasó-Egylet“ kebelében alakult „Tekező társaság“ szeptember hó 30.-án tartotta záró-ünnepélyét. Az ünnepély gyönyörű szép időben d. u. 5 órakor tekeversenynyel vette kezdetét. A versenyre 20 pályázó jelentkezett, kik sport emberektől kitelhető kedélyességgel és kiszámítással igyekeztek az első közül elsőnek felküzdeni magukat. Egy és fél óráig tartó verseny után a következő eredményt konstatálhattuk:

Legjobban értett a faapritáshoz Tantossy József, 9 dobásra 19 fával nyerte el az első díjat, Havas S. boltjának legszebb tajtékipáját. Valószínű, mint nem füstölő uri ember, késő korig kiszivatlanul fogja nyeresemény tárgyát egyéb becses ereklyei között megőrizni. — Kétúton működött Dobozy Kálmán; 18 bábút aprított le s ezért egy gyönyörű pálinka szervisszel lön honorálva. Vivát! — A harmadik díjat, egy remek kivitelű pénztárczát, 17 fa leütésével Veverán István vágta zsebre. — persze . . . üresen. — A negyedik tárgy elkaparintásáért már nagyobb küzdelem fejlődött ki s több versenyző körül 3 dobásra 7 fával a szép himzésű szivartárczát, Rithnovszky Antal vitte el. — A verseny ezzel be lön fejezve s kezdetét vette az ünnepély jelentősebb része.

Mint minden étkezés, ugy ez a vacsora is csendességgel kezdődött, mintha valami borongás uralkodott volna a kedélyeken. Meg volt az oka, mert hiszen ez az estély, bucsuestélye is volt a teketársaság megalkotójának, Viz Zoltánnak, ki a második fogásnál tőle eredhető ékes szavakkal meghatottság hangján vázolta 7 éves abonyi működését s mondott mindnyájunknak rosszul eső „Isten hozzád“-ot.

Miután mindenki belátta, hogy az isteni gondviseléssel, a változhatatlannal ugy sem lehet szembe szállni, megnyugodtak a kedélyek, megoldódtak a nyelvek s mire a vacsorának vége lett, több szép beszéd hangzott el, melyek mind Viz Zoltán érdemeit ecsetelték.

Temesközy Gerzson, lapunk jelenlegi felelős szerkesztője, összeválogatott szóvirágokból szépen összeállított szellemi csokrot nyújtott lankadatlan buzgalmu elődjének, mely csokor illatából érezhető volt a hatás, mit Viz Zoltán az „Abony“ böles vezetésével társadalmunkra gyakorolt.

Ezután Veverán István kért szót s a kath. tantestület, főleg annak 7 újabb tagja nevében mondott hálás köszönetet volt helyettes plebánosuk, igazgatójuk, iskolaszéki egyházi elnöküknek azon nemes buzgalmaért, melyet mint jó főnökük ugy a jelenkor szerinti helyes tanügyi adminisztrációjával a tanítói díjazás felemelése által az iskolaszék nagynevű világi elnöke s érdemes tagjaival egyetemben a népnevelés s a tanítók javára kifejtett.

A „Kath. Olvasó-Egylet“ nevében annak fadaradhatlan buzgalmu elnöke sem feledkezhetett meg Viz Zoltánnak azon lelkes közreműködéséről, melylyel az egylet tulsúlyát, több rendbeli okos javaslaival, a kis kaszinó szervezésével, a tekézők társaságának összehozásával a jövőre nézve biztosította.

Meleg hangú felköszöntőt mondott Szombathy János, Havas Gyula, Papp Péter és mások, mindannyian a kedves távozót éltették; — közben-közben az első zenekar válogatott darabjai szakították meg a toasztok úrját.

Referádánk nem volna teljes, ha a megjelentek számát ide nem igtatnók. Negyvenen felül vettek részt e záró és búcsu-estélyen s a jelenlevők közt Abony társadalmának több kitünősége is képviselve volt. Ott láttuk a közszeretnek örvendő Rudnyánszky szolgabíró, a derek és kedves Reinle huszárkapitányt, a délceleg honvédfőhadnagyot, Vida Istvánt; az előljároság és iskolaszék érdemes tagjait, a tantestület nagy részét s több más jelentékeny személyeket, kiket mondhatni minden társas összejöveteleinknél örömmel szemlélhetünk.

Sok ilyen kedélyes társas összejövetelt!

Soraimat nem zárhatom le a nélkül, hogy meg ne emlékeznék e kedélyes estélynek végokáról s ne szentelnék egy pár szerény pálmalevelet Viz Zoltán emlékének. Vajha csupán csak a tiszta kedély honolt volna e záróünnepélyen a szivekben s az ő eltávozásával ne vegyült volna bele az elválás keserősége. Az „isteni gondviselés így intézte“, mint mondá: el kellett távoznia.

Viz Zoltán nem volt — nem is akart a társadalomnak oly annyira mozgó egyénisége lenni; de azért ott volt mindenütt: lantjának akkordjai ott zúgtak a jubileumokon s lágyan megzendültek lapjának hasábjain és versköteteteiben; ott zsongtak verseinek jambusai a szivekben . . . de a mi profán ajkunk görcsösen zárva maradt, az elismerést átalotta visszazengeni. Ez őt nem bántotta; csak geniálitása volt nagyobb szerénységénél, minden órát felülmuló pontosságánál, nemes szigorral párosult részrehajlatlan igazság érzeténél, jámbor, puritán papi jelleménél, hangya szorgalmánál. A nagyvilág kislelkűsége motivumul szolgált ő neki arra nézve, hogy a társadalmi műveltség emelését a helyi lap fejlesztése és létben tartása által elősegítse.

Önzellenül, sokszor anyagi és egészségi áldozat árán törekedett frappáns és időleges cikkeivel a szunnyadó lelkeket felébreszteni s a nemes keblűsége fogékonnyá tenni. — Egy okos, tevékeny emberrel kevesebb van Abonyban.

Isten veled! te szelid, jó lélek; az ég áldása legyen rajtad és műveiden! . . .

Mi itt maradt kicsiny munkatársaid — amint tudjuk folytatjuk s — ha lehet — felszinen tartjuk eszméidnek diadalát.

Bizva reméljük, hogy kiérdemült, jó apát-plebánosunk bölcsen fog gondoskodni oly egyénről, ki az ő oldala mellett, mint Viz Zoltán vala, az egyházközséget méltóan fogja reprezentálni.